

RECENZIJAK DOKUMENTARNE SERIJE RISE OF EMPIRES: OTTOMAN

Dokumentarna serija *Rise of empires: Ottoman*, nastala u produkciji dviju američkih kompanija, Karga Seven Pictures te STX Entertainment, na filmsko je tržište izašla u siječnju 2020. godine putem streaming platforme Netflix. Serija trenutačno ima dvije sezone, prvu koja se bavi usponom na prijestolje osmanskog sultana Mehmeda II. i padom Konstantinopola, te drugu, naslovljenu *Mehmed vs Vlad*, koja je bazirana na sukobu Mehmeda II. i Vlada III. Tepeša.

Ova dokumentarna serija u šest epizoda donosi sažeti prikaz dvomjesečne opsade Konstantinopola tijekom koje je vojska bizantskog cara Konstantina XI. Paleologa pokušavala odoljeti artiljerijskim napadima osmanske sile. Ispričana dakako iz osmanske perspektive, ova serija pruža uvid u prijelomni događaj koji je zauvijek obilježio povijest, kako Osmanskog Carstva, tako i Europe, stvorivši novu prijestolnicu na ruševinama Istočnog Rimskog Carstva. Radnja serije prati događaje od Mehmedova uspona na prijestolje, pa sve do njegova ulaska u Konstantinopol. Kroz zanimljivu naraciju Charlesa Dancea, gledatelj dobiva uvid u političku, diplomatsku i vojnu stvarnost ovoga sukoba, pri čemu serija nudi kronološki pregled opsade. Ipak, u pojedinim trenucima daje retrospektivni uvid u djetinjstvo budućega sultana Mehmeda II., koji je 1444. godine neuspješno pokušao preuzeti prijestolje svoga oca, tako stvarajući kontekst za razumijevanje uzroka njegova osvajanja Carigrada.

Iako, je jasno da je ova serija imala određenu slobodu u prikazu povijesnih događaja, posebice kada se u obzir uzmu prikazi osobnih razgovora sultana ili cara s njihovim najbližim savjetnicima, o kojima povjesničari ne mogu imati detaljne podatke, serija je velikim dijelom točna te se drži kronologije i prenošenja povijesnih činjenica. Kvaliteti ove dokumentarne serije u prvom redu pridonose visokobudžetna produkcija, koja je omogućila povijesno točnu scenografiju i kostimografiju, ali i glumačka postava koju čine turski glumci. Međutim, ono najvažnije je činjenica da su na izradi ove dokumentarne serije radili britanski, američki i turski povjesničari koji su provjeravali točnost iznesenih podataka, ali koji su i sami sudjelovali u njoj kao komentatori umetnuti u narativ serije. Njihova je zadaća bila objašnjavanje uloge spomenutih povijesnih ličnosti poput genoveškog kaptana Giovannia Giustiniana, povijesnih činjenica poput topova korištenih u opsadi Carigrada koje je izradio mađarski ljevač željeza Orban te, na koncu, povijesnih događaja poput uplovljavanja osmanskog brodovlja u Zlatni rog preko Galate. Osim toga, serija pruža vrlo zanimljiv uvid u strukturu osmanskog društva kroz prikaz devširme, brakova i političkih veza. Tako je, primjerice, prikazan vrlo prislan odnos samog Mehmeda i njegove pomajke Mare Branković, supruge sultana Murada II., ali i napetost sultana i njegova velikog vezira Halil-paše Čandarlija koja je svakom epizodom rasla, da bi

na kraju dosegla vrhunac njegovim zatočenjem, a kasnije i smaknućem zbog protivljenja sultanovim odlukama i pokušajima njegova odvratanja od opsade.

Ono što valja naglasiti jest da serija ne donosi puni opseg događanja te da se pojedinim pitanjima uopće ne bavi, poput situacije koja je prethodila opsadi i koja je, u konačnici, dovela do nje. Osim toga, pojedini kritičari ističu da serija stavlja prevelik naglasak na sporedne likove te da pojednostavljuje kompleksan događaj ogromnih razmjera. No, takva karakterizacija likova, kao i potkradanje pogrešaka u naraciji povijesnih događaja mogu se objasniti činjenicom da je prvotni cilj ove serija bio zabava gledatelja i dramatizacija temeljena na emocijama, posebice napetosti, koja se postiže konstantnim premještanjem radnje s osmanskog tabora na bizantski dvor. Sukladno tome, svi ljubitelji osmanske povijesti, ali i dokumentaraca, moraju imati na umu da ova serija nudi tek površan pregled osvajanja Carigrada. Ne ulazi u detalje strateških odluka, vojnih struktura, niti u političke odnose dvaju sukobljenih strana, niti u njihov odnos prema ostalim zemljama Europe. Unatoč tome, donosi zanimljiv presjek događaja koji predstavljaju povijesnu prekretnicu na europskoj sceni. No, je li ova dokumentarna serija uspjela izbalansirati odnos naracije i činjenične točnosti, na koncu prosudite sami.